

(A) برخه د خاوری اصلی اجزاوی او ټستونه

دریم لوست: د خاوری طبقی
Horizons of Soil

مهمني اصطلاح گاني

1. الحافي(اضافي) مواد (*Additions*)
2. د شکل تغير (*Transformations*)
3. تلف يا له منخه تللى مواد (*Losses*)
4. د حائي (مکان) تغير (*Translocations*)
5. د خاوری مخ *Topsoil*
6. ايلویشين(د باد او باران پواسطه د خاوری انتقال) (*eluviation*)
7. د خاوری لاندې برخه (*subsoil*)
8. دري واره طبقي يعني A ، E او B يوچای په نامه د رسيدلى خاورى (*solum*) سره ياديپري.
9. د خاوری لاندې طبقه(*substratum*) يا اصلی مواد.
10. رسوب يا لاندې كبنياستل (*Illuviation*)



د خاوری نما یا پروفایل(۱)



د خاوری نما یا پروفایل (۲)



د خاوری نما یا پروفایل(۳)



د خاوری نما یا پروفایل(۴)

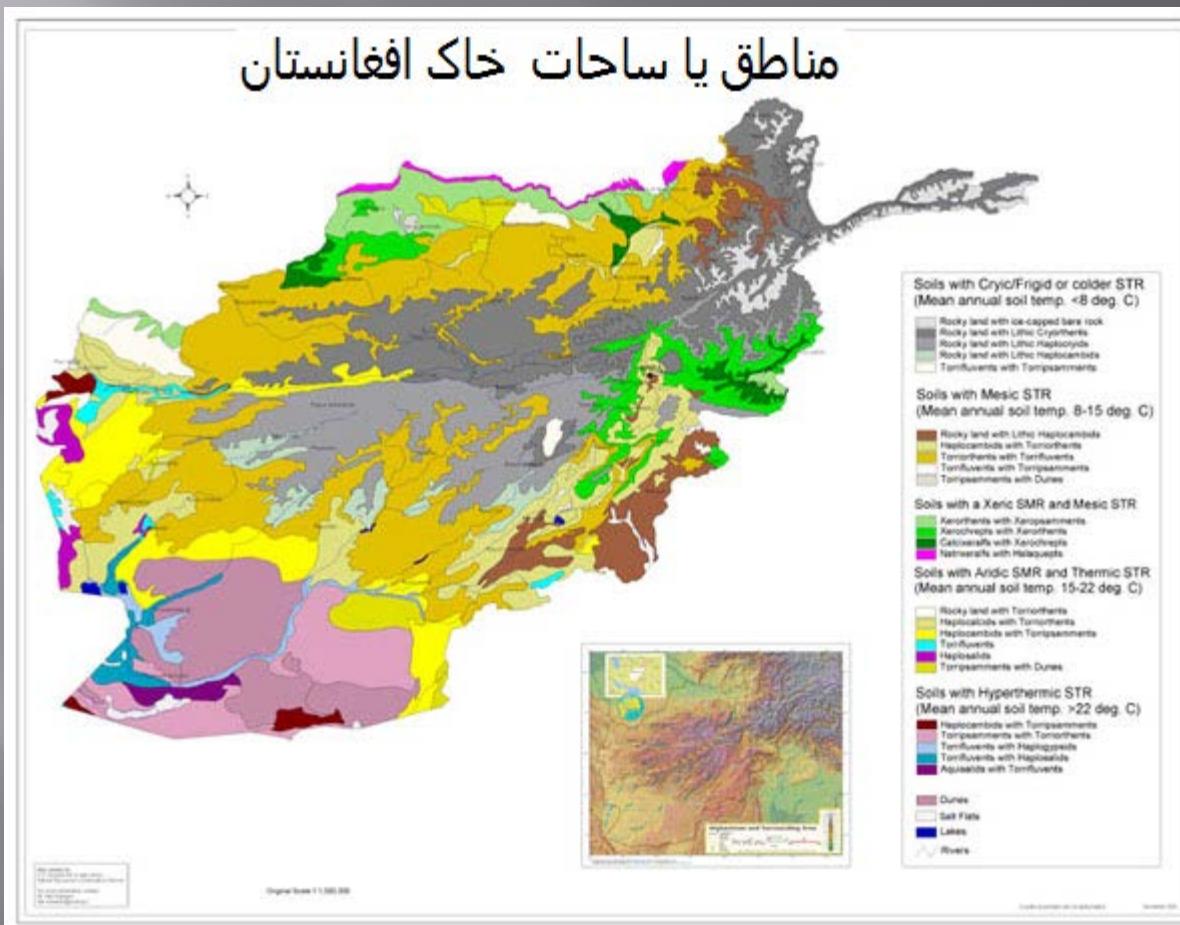


د خاوری نما یا پروفایل(۵)



د خاوری نما یا پروفایل(۶)

مناطق یا ساحات خاک افغانستان



د خاوری نما یا پروفایل څه شی دی؟

د خاوری نما یا پروفایل (*soil profile*): د خاوری له عرضي عمودي مقطعي (عمودي برش) څخه عبارت ده او هرکله چي لوڅه کړي شي نو مختلفي طبقي په هغې کي ظاهريري یا منحنه راخي.

- د خاوری هره یوه طبقه له فزيکي او کيمياوي پلوه یو له بل څخه د تفاوت لرونکي دي. دا تفاوتونه یا توپironه د تشکيل کونکو عواملو د تعاملاتو په اساس داسي خاوری منحنه راوري. دا عوامل او فکتورونه عبارت دي له:
 - اصلي مواد (Parent material) - د خاوری اصلي منبع یا زيرمه له صخره یا تيکي له تختي څخه عبارت ده - او صخري(rock) یا د تيکو تختي د حمکي د قشر له جامدي او هوانه رسيدلى موادو څخه عبارت دي. جامدي صخري په ورو، ورو پرچو سره ويشل کيري، چي د خاوری د اصلي موادو (parent materials) په نوم سره ياديري.
 - نشيب یا سلوب (Slope)- د یوې مشخصي یا ځانګري ساحي په پورته برخه کي د لورو او ژورو څخه عبارت دي.
 - اصلي پوبنښي نباتات(منحنۍ نباتات) له هغو نباتاتو څخه عبارت دي چي په طبیعي ډول سره د انسان له مداخلې څخه پرته رشد او انکشاف کوي.
 - هوا و هنه (Weathering) د یوه ټاکلۍ وخت په تيريدو سره د صخرو او نورو موادو ماتیدل په سبب د ګلکيدو او او به کيدو او اورېست سره له هوا و هنې څخه عبارت دي.
 - اقلیم (Climate)، د یوې مشخصي ساحي د هواله منحنۍ حالت څخه عبارت دي چي د اوږدي مودي لپاره وي.
 - د خاوری نما یا پروفایل معمولاً د ۳ نه تر ۵ فوتو په ژوروالي سره تر مطالعې لاندې خای نيسې.

دا تشریح کړئ چې خاوره د نما یا پروفایل
په داخل کي په څه ډول سره د وخت په (profile)
تیریدو سره تغیر کوي

- خاوری د وخت په تیریدو سره د خپل ماحول سره په عکس العمل کي تغیر کوي. محیط یا ماحول د تشکیلی(ترکیبی) فکتورونو پواسطه خاوره متاثره کوي.
- ددی تغیراتو عوامل او سبونه په څلورو پروسو کي طبقه بندی شوی دي

دا تشریح کړئ چې خاوره د نما یا پروفایل په داخل کي په څه ډول سره د وخت په (profile) تیریدو سره تغیر کوي

- الافقی (اضافه کیدونکی) مواد (*Additions*)، له هغه اضافي موادو څخه عبارت دي چې له خاورې سره یوځای شوي وي لکه راولیدلی پاني، هغه ګردونه چې د باد پواسطه ورل شوي وي، یا هم کیمیاوی مواد چې د هوا د کړتیا په نتیجه کي منځته راغلي او له خاورې سره علاوه شوي وي.
- تلف شوی یا له منځه تللي مواد (*Losses*)، له هغه موادو څخه عبارت دي چې کنکالیدنې (*leaching*) په پایله یا نتیجه کي د خاورې ژوره برخه ضایع شوی وي.
- د ځای یا مکان تغیر (*Translocations*)، د موادو د ځای یا مکان له تغیر څخه عبارت دي چې د خاورې په داخل کي له یو ځای څخه بل ځای ته حرکت کوي. دا حالت د خاورې د ژورې کنکالیدنې په نتیجه او د اوږدو د پورتنې حرکت د تبخیر پواسطه منځته راځي.

دا تشریح کړئ چې خاوره د نما یا پروفایل په داخل کي په څه ډول سره د وخت په (profile) تیریدو سره تغیر کوي

□ د شکل تغیر (*Transformations*)، مواد کېدلی شي چې په خاوره کي د شکل تغیر وکړي. د مثال یا بیلګي په توګه د عضوي موادو ورستيدل (*organic matter*)، ، د معدنی یا منرالي مواد هوا وبنل او د هغوي پارچه کېدل په وړو ذراتو او یا د موادو کیمیاوی تعاملات.

■ هره یوه له دي پروسو څخه په متفاوت شکل سره په مختلفو عمقونو سره واقع کېږي. مثلاً په هره اندازه چې خاوره مزمنه (دیر عمر لرونکي) کېږي په همغي اندازې سره د خاورې په افقې طبقو کي تغیرات واقع کېږي.

په (horizons) د خاوری په نما کي د مختلفو طبقو منځ کي تميز او جلاوالی او هغې ته په یوه نظم او ترتیب کي ځای ورکول

- د خاوری دری نوعه اساسی یا بنسټیزی طبقي شتون لري، چې د رئسه طبقو (master horizons) په نامه سره یادیزی. دا طبقي عبارت دي له: C, A, B, څخه البه اجزاوي د خاوری د طبقو له نومونی څخه دي چې په هغې کي طبقه د O, A, E, B, C, R او کوډنو پواسطه تعین کيږي. چې په لاندې ډول سره تشریح او روښانه کيږي:

په (horizons) د خاوری په نما کي د مختلفو طبقو منح کي تميز او جلاوالى او هغې ته په یوه نظم او ترتیب کي ھای ورکول

- د "O" طبقه: دا طبقه له عضوي طبقي څخه عبارت ده چي قسماً له ورستو شوو نباتاتو او د حيواناتو یا څارو یو له بقاياوو څخه تركيب شوي ده. دا نوعه طبقات معمولاً په نه مختلف شوو خاورو (هغه خاوری چي لاس یي نه وي خورلي) کي شتون لري، لکه د ځنګله خاوره.
- د "A" طبقه: دا طبقة معمولاً د خاوری مخ (*topsoil*) ته اشاره کوي چي د ځمکي د سطحي طبقي څخه عبارت ده چيرته چي عضوي مواد تجمع او تراکم کوي. دا طبقة د وخت په تيريدو سره او سپنه، کلی(*clay*) او نور مواد د کنګالیدني(*leaching*) په علت سره له لاسه ورکوي چي د ايلویشين (*eluviation*) په نامه سره یاديږي. نا ويلی پاتي نه شي چي دا طبقة د نباتاتو د رينبو درشد او نمو لپاره ، مايكرو اور گانيزمونو او نورو موجوداتو لپاره یو بنه او غوره محیط برابروي.

په (horizons) د خاوری په نما کي د مختلفو طبقو منخ کي تميز او جلاوالى او هغې ته په يوه نظم او ترتیب کي حائى ورکول

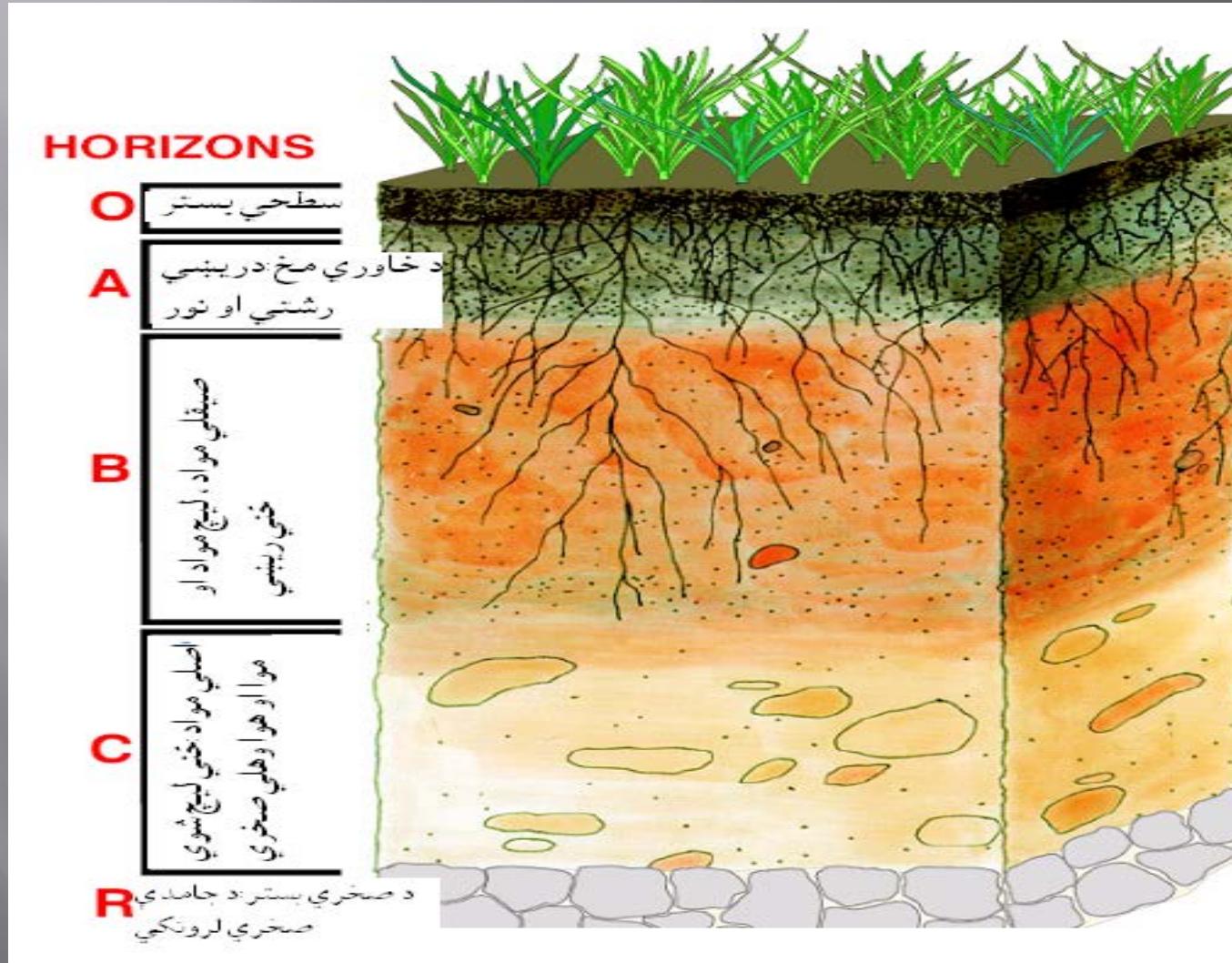
- د "B" طبقة: دا طبقة د خاوری لاندنس طبقي (subsoil) ته اشاره کوي. دا طبقة معمولاً د تجمع یا تراكم د زون پ (zone of accumulation)ه نامه سره یادېږي ددي په خاطر چي د A او E طبقو کيمياوي کنگاليدني په دي حائى کي تراكم کوي. دا طبقة د کمو عضوي موادو او زياتو درس خاري (کلى) موادو نسبت د طبقي ته لرونکي وي. دري واره طبقي يعني A ، E او B رسيدلی خاوری (solum) په نامه سره یادېږي په دي طبقة کي اکثره د نباتاتو رېښي رشد او نمو کوي .

په (horizons) د خاوری په نما کي د مختلفو طبقو منح کي تميز او جلاوالى او هغې ته په يوه نظم او ترتیب کي ئاي ورکول

□ د "C" طبقه: دا طبقه د خاوری لاندی برخه (substratum) یا اصلی موادو (parent material) ته اشاره کوي. دا طبقه د A او B طبقو د خصوصیاتو لرونکی ده، د هغې علت دا دی چي دا طبقه پیره کمه د خاوری د تشکیل د پروسو پواسطه متاثرە كېرى. دا طبقه معمولاً د خاوری اصلی مواد دی.

□ د "R" طبقه: د صخرە له لاندی بستر څخه عبارت ده چي د آهک ډبرو په شان او همدارنگه د گرانیت او د ټیکو ماسه لرونکي وي. دا طبقه د C طبقي لاندی شتون لري.

د خاوری د پروفایل اساسی(لومرنی) طبقات



مرور(بیا کته)/ خلاصه یا لنديز

- .1 د هري ااسي اصطلاح تعريف په تير شوي لوست
کي خه دي؟
- .2 دوه اصطلاح گاني چي د خاوري تغيرات تshireح او
روسانه کوي کومي دي؟
- .3 د الحقني يا اضافي موادو، ضائع شوو موادو، تغير
شكل او خائي د تغير په منخ کي توپير خه دي؟
- .4 د خاوري نما يا پروفایل له خه شی خخه عبارت
دي؟
- .5 د خاوري د نما (soil profile) لومړنۍ يا ااسي
طبقات کوم دي؟